

Skog Alnarp

Julgranen lever farligt - Så kan hoten undvikas

Odling av julgranar är en tickande bomb med sjukdomar, vilket drabbat odlare i flera länder.

Sverige, med sina relativt blygsamma odlingar, har goda möjligheter att bromsa sjukdomarna och bygga upp en julgransindustri.

Våren 2015 besökte Martin Pettersson 21 svenska julgransodlare och kartlade hoten. Det resulterade i en lång lista med ett 20-tal olika skadegörare, allt från svampar till insekter, som dödade grenar, toppar och hela träd. Regelmässigt återfanns ett flertal olika skadegörare i varje odling.

TILL VÅREN disputerar han med en avhandling om sjukdomar på julgranar i Sverige och USA. Först försvarar Martin avhandlingen vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp och några veckor därefter på universitetet i North Carolina. Han kom dit via ett stipendium för att studera skogspatologi, efter att ha arbetat med rotröta i Sverige.

Handledaren i USA, John Frampton, arbetar med att finna granar som är resistent mot Phytophthora, vilken är en sorts algsvampar som gör

Julgran i fält med "top-dieback".

att rötter på träden dör. Det väckte Martins intresse för skadegörare i julgransodlingar - och de är många!

Phytophthora är en av de värsta. I Sverige är den mest känd för angrepp av bok och al, men det finns många arter som föredrar andra trädslag, inte minst barrträd.

HAR Phytophthora väl fått fotfäste är sjukdomen omöjlig att bli av med. Den kan

spridas med smittade plantor, infekterad jord och vatten.

I North Carolina finns flera fall där plantskolor fått in smittan via översvämningar. Därefter har de ovetandes sålt infekterade granplantor till julgransodlare. I en del fall dog tre fjärdedelar av plantorna som sattes ut på fälten, dessutom fick Phytophthora fotfäste och hotar därmed kommande träd.

- Vid undersökningen av de svenska odlingarna hittade vi Phytophthora i enstaka fall. Däremot spårades svampen i flera vattendrag. Det finns med andra ord en risk att smittan kan få fäste, varnar Martin.

ETT ANNAT hot är röd barrträdskräfta, som går på vanlig gran, och ädelgranskräfta som drabbar ädelgran. De angrepen visade sig vara relativt vanliga i svenska odlingar, även om det inte skett några större utbrott.

Norska och danska odlingar av ädelgran har däremot drabbats hårt av ädelgranskräftan.

Angreppen har förvarras av att sjuka grenar, toppar och träd som rensats bort slängs i skogen. De borde istället brännas för att undvika eventuell sporspridning.

Martin Pettersson

JÄMFÖRT MED flera andra länder är julgransodlingen i Sverige relativt liten. Marknaden beräknas vara dygt tre miljoner granar. Huvuddelen är rödgran, men ädelgranarna kommer starkt.

I USA omsätter julgransodlingen över 4 miljarder kronor och sysselsätter 100 000 personer. I Europa ligger Danmark väl till med 3500 odlare som producerar 12 miljoner granar. Hela 90 procent exporteras.

SVERIGE importerar majoriteten av julgransplantorna från plantskolor utomlands, varav en hel del från Danmark.

- Med tanke på risken att sprida sjukdomar vore det bra med inhemska plantskolor. Dessutom vore det då möjligt att utveckla bättre anpassade sorter och få alternativ till nordmannsgranen, som ofta säljs som kungsgran, som passar bäst att odla i Skåne.

- Det finns stora möjligheter att bygga upp en starkare svensk julgransindustri. Genom att lära oss av misstagen gjorda i exempelvis North Carolina så kan många av de värsta sjukdomarna, så som Phytophthora rotröta och ädelgranskräftan undvikas, säger Martin Pettersson.

Fruktkropparna av Röd barrträdskräfta vilka bildar sporer som angriper nya plantor.